

1 Van 'in de gaten houden' naar 'loslaten'

LEUR, juli 2008 – WoonZorgboerderij De Hagert doet binnenkort waar elders nog slechts van gedroomd wordt: bewoners die op eigen initiatief en geheel zelfstandig naar buiten kunnen, het erf op. Door dwaaldetectie.

Gebiedsdirecteur Hans Vos van ZZG zorggroep: “We zijn de eerste in Nederland.”

Locatiemanager Bernadette Baaijens preciseert: “We hebben het een studente laten uitzoeken. Voor zover haar bekend zijn we de eerste die het gaan doen voor BOPZ-geïndiceerden, dementerenden met een zorgindicatie dus. Elders gebeurt het al wel in de dagbesteding, voor mensen met een lichtere vorm van dementie. Die wonen nog gewoon thuis, ze zijn nog tot meer in staat dan onze bewoners.”

Zwaar dementerenden die een luchtje gaan happen als ze er de behoefte toe voelen.

Het klinkt bijna te mooi om waar te zijn. En dat is het ook als je niet oppast, waarschuwt Baaijens. Ze herhaalt de woorden van de installateur die het systeem binnenkort komt aanleggen en die ze gisteravond hoorde spreken, tijdens een voorlichtingsavond voor het personeel van De Hagert: ‘Technisch kan het voor elkaar gebracht worden, geen enkel probleem. Het succes van het systeem hangt af van de implementatie ervan.’

Daarbij doelde hij met name op het personeel. Dat zal de motivatie moeten hebben om blijvend met het systeem te werken. Hoe bereik je dat bij medewerkers? Baaijens: “Door er heel veel tijd in te investeren, door in te gaan op al hun vragen en onzekerheden.”

Verzorgenden zien er misschien nog het meest tegen op om geen overzicht meer te hebben, om bewoners letterlijk uit het oog te verliezen, terwijl ze juist gewend zijn om hen doorlopend in de gaten te houden; het personeel moest de kunst van het loslaten gaan verstaan. Daarnaast zat het met praktische opmerkingen en vragen: bewoners hebben meerdere paren schoenen, terwijl de detectiechip slechts in één paar zit; wat doe je als je iemand in een tillift hebt hangen en je krijgt een melding dat iemand het hek van het erf dreigt te passeren; hoe voorkom je dat een dementerende die binnen de woning moet blijven meeloopt met een bewoner die wél mag dwalen?

Baaijens: “Het zijn vragen waar we nog geen passend antwoord op hebben. Voor een deel zul je gaandeweg naar creatieve oplossingen moeten zoeken.”

Ze heeft er alle vertrouwen in, ook omdat het personeel van De Hagert eerder al eens wende aan iets nieuws: 's nachts aangesloten zijn op een zorgcentrale twintig kilometer verderop. Baaijens: “Daar zitten continu zes mensen die vele locaties met verstandelijk gehandicapten in de gaten houden. Wij waren voor hen de eerste locatie die naast die doelgroep dementerenden in huis had.”

De zorgcentrale kan per slaapkamer ‘uitluisteren’ als dat nodig is en volgt op panelen met plattegronden waar welke deur open gaat. Gebeurt er iets opvallends, dan wordt de nachtdienst ter plaatse ingeseind. Die gaat dan een kijkje nemen. In het begin wilde het voorkomen dat medewerkers van de centrale niet reageerden op een dementerende van wie zij dachten: die gaat naar het toilet. Inmiddels is hen duidelijk dat verstandelijk gehandicapten daar meestal prima toe in staat zijn, maar dementerenden doorgaans niet.

De Hagert, Leur

Gerealiseerd

Organisatie	ZZG zorggroep, Dichterbij
Startdatum	oktober 2006
Aantal bewoners	18 dementerenden, 12 mensen met verstandelijke beperking (plus dagopvang: 6 dementerenden, 18 mensen met verstandelijke beperking)
Stadium dementie	middel en zwaar
Aantal groepen	5
Groeps grootte	3 groepen van 6; plus 2 groepen van 4 mensen met verstandelijke beperking; plus 4 appartementen

Domotica

Technieken	basisinfrastructuur, waarop alles (brandalarm, bewonersalarm en alarm voor medewerkers) kan worden aangesloten; uitluister- en camera-systeem in slaapvertrekken; sensoren bij bed; automatisch sluitende buitendeuren; dwaaldetectie
Technisch	basisinfrastructuur Mextall
Investing	120.000 euro voor bestaande domotica 52.000 euro voor dwaaldetectie

Effect op

Bewoners	vallen en onrust voorkómen, veiliger gevoel (bewegings-sensoren bed; deurmelders); meer vrijheid (dwaaldetectie)
Begeleiders	meer rust
Kostenbesparing	nee

Baaijens vermoedt dat de vrijheid om naar buiten te gaan voor ongeveer de helft van de achttien dementerenden een optie is. Om de medewerkers niet al te zeer te belasten, zal vermoedelijk met enkelen van hen begonnen worden. En dan rustig uitbouwen. Hoe zit het trouwens juridisch, bijvoorbeeld als een van de mensen in een stal op een vork is gaan staan en zich daarbij verwond heeft? Baaijens: “De familie gaat wat meer risico aan. Zij moet instemmen met dwaaldetectie en doet dat door een aangepast individueel zorgplan te tekenen.”

Nog even de andere domotica. Hoewel de mogelijkheid er op alle slaapkamers is, wordt nergens in De Hagert de camera gebruikt; drie dementerenden hebben op dit moment een bewegingssensor (‘moet je alleen doen als het nodig is’); overal zijn de deurmelders actief, zodat de zorgcentrale uit de voeten kan. Opvallend genoeg zegt Baaijens dat de inzet van domotica geen besparing op personeel heeft meegebracht. “Als al die technieken er niet waren geweest, hadden we nog steeds één nachtdienst. De één moet worden aangekleed, de ander gedraaid om doorliggen te voorkomen, een derde wat water drinken, enzovoorts. Met andere woorden: je moet ’s nachts hoe dan ook bij vrij veel mensen langs.” Hans Vos van ZZG zorggroep ziet bij De Hagert de dwaaldetectie uitgroeien tot ‘open community’. “Zo hebben we het steeds gewild: bewoners met een chip kunnen het erf op, waar verder iedereen kan lopen, ook al onze vrijwilligers die hier samen met bewoners de moestuin bewerken of de dieren verzorgen. Tegelijkertijd willen we het beeld corrigeren zoals je dat wel in de pers tegenkomt, als zouden dementerenden te vaak vastgebonden op hun einde liggen te wachten.”